

Asia: VN/26873/2024

Lausuntopyyntö: Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpano; työryhmän mietintö

Direktiivin suhde nykytilaan

Mitä huomioita teillä on kansallisen nykytilan ja direktiivin suhteen arvioinnista? Pyydämme arviossanne keskittymään siihen, mitä direktiivi näkemyksenne mukaan edellyttää vähimmäistasolla.

-

Keskeiset ehdotukset

Mikä on näkemyksenne esityksen keskeisistä ehdotuksista ja suhteesta direktiivin edellyttämään vähimmäistasoon? Pyydämme kommentoimaan jokaista kohtaa erikseen kunkin otsikon alle.

-

Asianomistajan suojelun tarpeen arviointia koskeva ehdotus

-

Rikoslain muuttamista koskeva ehdotus

-

Ehdotus erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelua koskevien säännösten laajentamisesta koskemaan seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajan lasta tai asianomistajan kanssa samassa kotitaloudessa asuvaa hänestä riippuvaisessa asemassa olevaa henkilöä, joka on muodollisesti rikosprosessissa todistajan asemassa

-

Ehdotus asianomistajan yhteystietojen välittämistä tukipalveluihin koskevan säännöksen laajentamisesta koskemaan erityisen suojelun tarpeessa olevaa seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaa

-

Ehdotus yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävästä jatkossa seurata ja arvioida Istanbulin sopimuksen ohella NKV-direktiivin tarkoittamia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua direktiivin soveltamisalaan kuuluvan väkivallan kaikkia muotoja

-

Seri-tukikeskuksia koskeva ehdotus

-

Seri-tukikeskuksiin liittyvä muutosehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin

-

Vaikutukset

Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

-

Millaisia vaikutuksia viranomaisten toimintaan arvioitte esityksellä olevan?

-

Millaisia muita yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

-

Millaisia muita vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan? (Esimerkiksi ihmisryhmiin kohdistuvat vaikutukset)

-

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Onko jokin muu tapa, jolla direktiivin edellyttämät vähimmäisvelvoitteet voitaisiin toteuttaa?

-

Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Miten kommentoitte mietinnön näkemyksiä, jotka koskevat suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä (mietinnön jakso 11)?

-

Muut havaintonne ja kommenttinne esitysluonnoksesta

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Muut havaintonne ja kommenttinne direktiivin vähimmäisvelvoitteita pidemmälle menevistä (kansallisista) tarpeista naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Juristiliitto pitää työryhmän ehdotuksia perusteltuina ja kannatettavina. On kuitenkin valitettavaa todeta, etteivät mietinnön ehdotukset ole täysin riittäviä direktiivin vähimmäistason toteuttamiseksi. Naisiin kohdistuva väkivalta ja lähisuhde- ja perheväkivalta ovat Suomessa edelleen vakavia perus- ja ihmisoikeusongelmia, ja on tärkeää, että direktiivin velvoitteet pannaan tehokkaasti täytäntöön. Harkita tulee myös, tulisiko ilmiön torjumiseksi toteuttaa myös direktiivin vähimmäistasoa laajempia yhteiskunnallisia toimenpiteitä. Samalla on syytä korostaa, että uudistuksen onnistumista ei ratkaise yksin sääntelyn sisältö vaan myös sen käytännön toimeenpano. Suomalaisen lainsäädännön ongelmana ei ole enää sen täydellinen puuttuminen, vaan haasteet käytännön toteutuksessa ja naisiin kohdistuvan väkivallan estämisessä.

Juristiliitto kannattaa ehdotettua sääntelyä seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaan kohdistuvan väkivallan riskin ja suojelun tarpeen arvioinnista. Uhrin turvallisuuden arvioiminen aiempaa järjestelmällisemmin ja velvollisuus ryhtyä tarvittaviin suojelutoimiin vahvistavat uhrien oikeusturvaa ja tukevat väkivallan uusiutumisen ehkäisemistä. Olennaista on, että menettely toteutetaan valtakunnallisesti mahdollisimman yhdenmukaisesti, eikä arviointi jää muodolliseksi velvollisuudeksi, vaan johtaa käytännössä tarkoituksenmukaisiin ja oikea-aikaisiin toimenpiteisiin. Lisäksi on olennaista ymmärtää, että naisiin kohdistuva väkivalta ja perheväkivalta ovat usein piilorikollisuutta. Uhrin aseman parantamiseksi ja suojelun toteutumiseksi voisi olla kannattavaa jatkossa harkita kehitettäväksi esimerkiksi esitutkintaviranomaisen lisäksi myös muiden viranomaisten ja toimijoiden keinoja arvioida väkivallan uhkaa ja erityisen suojelun tarvetta.

Juristiliitto pitää kannatettavina myös ehdotuksia, jotka koskevat erityisen suojelun tarpeessa olevien henkilöiden aseman vahvistamista rikosprosessissa, asianomistajien ohjaamista tukipalveluihin sekä Seri-tukikeskusten aseman turvaamista lainsäädännössä. Uhrien oikeuksien toteutuminen edellyttää, että tukipalvelut ovat tosiasiallisesti saavutettavissa koko maassa, palveluketjut toimivat saumattomasti ja toimenpiteet toteutuvat oikea-aikaisesti ja riittävässä määrin. Samalla on olennaista ymmärtää, etteivät hyvinvointialueiden resurssit riitä tämänhetkiseen palvelutarpeeseen vastaamiseen täysimääräisesti, vaan kolmannen sektorin järjestöt kattavat osan palvelutarjonnasta. Onkin tärkeää, että näiden järjestöjen toimintaedellytykset turvataan myös tulevaisuudessa.

Juristiliitto kannattaa myös yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävän laajentamista siten, että valtuutettu seuraa ja arvioi jatkossa NKV-direktiivin tarkoittamia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä. Suomessa naisiin kohdistuva väkivalta on edelleen hälyttävän yleistä, ja väkivallan ehkäisemistä sekä torjuntaa koskevan tiedon kokoamiselle, seurannalle ja arvioinnille on selkeä tarve. Tehtävän vaikuttava hoitaminen edellyttää kuitenkin riittävien henkilöstö- ja taloudellisten resurssien turvaamista.

Juristiliitto kiinnittää erityistä huomiota siihen, että direktiivin täytäntöönpano lisää useiden viranomaisten tehtäviä ja velvollisuuksia. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjuminen edellyttää laajaa poikkihallinnollista yhteistyötä ja tilanteeseen puuttumista. On tärkeää, että koko rikosprosessin viranomaisilla on osaaminen, tarpeelliset toimivaltuudet ja riittävät resurssit väkivallan torjumiseksi. On kuitenkin huomattava, että poliisin, syyttäjälaitoksen, tuomioistuinten, oikeusavun sekä muiden oikeudenhoidon toimijoiden resurssit ovat jo nykyisellään monin paikoin kireät. Uusien velvoitteiden säätämisen yhteydessä on huolehdittava siitä, että viranomaisilla on tosiasialliset mahdollisuudet ja resurssit toteuttaa lain tavoitteita. Muutoin on olemassa vaara, että uudistusten käytännön vaikutukset jäävät odotettua vähäisemmiksi.

Lisäksi on muistettava, että asianomistajan oikeusturvan toteutumisessa keskeinen merkitys on myös asianomistajien oikeudellisilla avustajilla. Uhrien tukemista, suojelutarpeen tunnistamista ja palveluihin ohjaamista koskevassa jatkovalmistelussa olisi perusteltua tarkastella nykyistä selvemmin myös oikeudellisten avustajien roolia osana uhrien suojelun kokonaisuutta.

Kokonaisuutena Juristiliitto pitää mietinnön ehdotuksia kannatettavina ja katsoo niiden vahvistavan väkivallan uhrien asemaa sekä edistävän direktiivin tavoitteiden toteutumista Suomessa. Samalla Juristiliitto korostaa, että naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnassa ratkaisevaa on sääntelyn lisäksi viranomaisten osaaminen, toimiva yhteistyö sekä riittävät resurssit. Direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä on varmistettava, että uudistukset näkyvät aidosti uhrien oikeuksien ja turvallisuuden paranemisena eivätkä jää pelkästään lainsäädännöllisiksi muutoksiksi.

Tuomainen Jenni
Juristiliitto - Juristförbundet ry